

Jaunujų talentų vadyba Lietuvos krepšinio rinkoje

Deividas Tarvydas , Antanas Ūsas 

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

ANOTACIJA

Straipsnyje kalbama apie tai, kokia šiuo metu yra jaunųjų talentų vadybos Lietuvoje situacija. Bendrai apžvelgiama jaunųjų talentų vadyba, analizuojama, kaip randama, pritraukiama jaunųjų talentų, kaip taikomas konkurencijos principas. Buvo atliktas tyrimas, kurio tikslas – nustatyti jaunųjų talentų svarbiausius vadybinius veiksnius Lietuvos krepšinio rinkoje. Atlikto tyrimo metu ekspertai pabrėžė, kad Lietuvos krepšinio rinkoje svarbu jaunųjų talentų vadybai skiriamas dėmesys ir pastangos. Jie akcentuoja individualaus žaidėjo vystymąsi ir poreikių atitikimą.

Raktiniai žodžiai: jaunųjų talentų vadyba, Lietuvos krepšinio rinka, įsitraukimas.

ĮVADAS

Krepšinis yra neatsiejama Lietuvos sporto dalis, kuri skatina ne tik šalies patriotizmą, bet ir atlieka svarbų vaidmenį vystant jaunosius sportininkus. Norint gerinti bendrus Lietuvos krepšinio rezultatus svarbu, kad jaunieji krepšininkai būtų tinkamai rengiami ir vystomi. Tai apima ne tik fizinius aspektus, bet ir psichologinę bei emocinę paramą jaunesiems žaidėjams, kad galėtų pasiekti savo potencialą. Norint pasiekti krepšinyje puikių rezultatų ir tapti aukšto lygio sportininku, būtina atsižvelgti į skirtingus veiksnius, tokius kaip antropometriniai, fiziologiniai, techniniai, taktiniai, psichologiniai ir aplinkos aspektai (Ribeiro ir kt., 2021). Norint pasiekti šių rezultatų, turi būti naudojami metodai, kurie užtikrintai atneštų sėkmę. Vienas tokių yra jaunųjų sportininkų stebėjimas ir tinkamas jų talentų įvertinimas. Krepšinio praktikoje reikalaujama laiku atlikti atrankos proceso ir potencialių jaunų krepšininkų gebėjimų analizes, siekiant suteikti galimybę panaudoti visą jų potencialą. Talentų identifikavimo ir atrankos procesai krepšinyje apima gebėjimų, savybių, žinių, įgūdžių bei įpročių, svarbių sėkmingai krepšinio karjerai, vertinimą (Trunic, Mladenovic, 2014).

Reikia atkreipti dėmesį, kad, norint rasti talentus ir padėti jiems pasiekti potencialo galimybes, reikia įvertinti sėkmingų jaunųjų talentų pavyzdžius ir kaip jie buvo atrasti bei ugdomi. Kokios strategijos yra ir gali būti naudojamos? Vienas iš iššūkių tiriant talentų atrankos strategijas yra suprasti, kiek jos atspindi programų strateginius sprendimus ir kiek jos yra rezultatas veiksmų, nesusijusių su pačia programa. Pavyzdžiui, tokie veiksniai kaip nacionalinė sporto politika, klubų finansinės ir sporto galimybės, trenerių profesinis statusas ir paties sporto populiarumas gali paveikti naudojamas atrankos strategijas (Kalén, Padrón-Cabo, Lundkvist, Rey, Pérez-Ferreirós, 2021).

Talentų pritraukimas yra bene svarbiausias aspektas, tad, norint palenkti sportininką į savo pusę, gali prireikti ne tik pamatyti jame perspektyvą, bet ir turėti bei suteikti jam galimybę atskleisti savo potencialą. Remiantis Huml, Pifer, Towle ir Rode (2018), kuomet pastatomos prabangios sporto įstaigos varžyboms rengti ir naujiems talentams įtikinti, pradeda varžytis, siekiant sukurti vis didesnę bei geresnę sporto infrastruktūrą. Tai tampa svariu argumentu potencialiems talentams privilioti. Taigi, svarbu suprasti, kad sportininkams suteikiamos sąlygos taip pat turi didelės reikšmės bei įtakos renkantis, kur jie norėtų tobulėti.

Tyrimo tikslas – nustatyti jaunųjų talentų svarbiausius vadybos veiksnius Lietuvos krepšinio rinkoje.

Tyrimo objektas – jaunųjų talentų vadybos veiksniai Lietuvos krepšinio rinkoje.

METODIKA

Jaunųjų talentų vadybai Lietuvos krepšinio industrijoje nustatyti pasirinktas kokybinis tyrimo metodas – interviu. Kokybinis tyrimas yra analizės būdas, kurio metu koncentruojamasi į reiškinių savybes, įvairias jų pasireiškimo formas ir kontekstą, kartu suvokiant, kaip šie reiškiniai gali būti suprantami ar vertinami, nepaisant jų dažnio. Kokybinio tyrimo metu dažniausiai renkami duomenys, pateikiami žodžiais, o ne skaičiais (Busetto, Wick, Gumbinger, 2020).

Kokybinio tyrimo eiga yra dinamiška, tad skirtingi jos veiksniai aktyviai sąveikauja tarpusavyje ir veikia vienas kitą (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2014). Apskritai interviu suteikia galimybę geriau suprasti tiriamą temą, atsižvelgiant į intervantų individualumą ir suteikiant lankstumo tyrėjams adaptuoti tyrimo procesą pagal besikeičiančią situaciją. Tyrimas buvo atliktas 2024-02-08–2024-02-28. Trys intervantai apklausti nuotoliniu būdu per programėlę „Messenger“ ir įrašyti pokalbiai telefono diktofonu. Kiti du intervantai apklausti jų darbo vietose.

Remiantis apžvelgta mokslinė literatūra buvo pasirinkti du pagrindiniai tyrimo metodai, t. y. mokslinės literatūros analizė ir interviu. Mokslinės literatūros analizė leido išnagrinėti jaunųjų talentų suradimą, pritraukimą, konkurenciją bei vadybos suvokimą ir išsigryninti klausimą, naudotą interviu metu, o kokybinio tyrimu buvo siekiama ištirti krepšinio trenerių bei agentų darbą su jaunaisiais talentais, jų ugdymą, identifikavimą, klasifikavimą, stiprybes bei silpnybių šalinimą, strategijas ugdant jaunuosius talentus, konkurenciją tarp organizacijų, skirtingas metodikas.

Tyrimo metu buvo apklausti penki intervantai. Du iš jų yra krepšinio treneriai, dirbantys su vaikais ir jaunimu, du – krepšinio agentai, padedantys suteikti jauniems talentams geriausias sąlygas tobulėti, o vienas apklaustasis yra krepšinio komandos jaunimo programos vadovas (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Interviu dalyvių identifikatoriai ir jų pareigos (sudaryta autorių)

Dalyvių identifikatorius	Dalyvių pareigos
B1	Krepšinio treneris
B2	Krepšinio treneris
B3	Krepšinio agentas
B4	Krepšinio agentas
B5	Krepšinio jaunimo programos vadovas

Intervantai buvo suskirstyti į B1, B2, B3, B4 ir B5 identifikatorius. Prie kiekvieno dalyvio identifikatoriaus nurodytos užimamos pareigos. Žemiau, aptariant rezultatus, kiekvienas intervantas bus minimas tik nurodytu identifikatoriumi.

TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Intervantams buvo užduodamas klausimas apie pirminius krepšinio talento požymius.

2 lentelė. Krepšinio talentų atpažinimo požymiai (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Pirminis krepšinio talentų atpažinimas	Krepšinio talento požymiai	<p>Intervantas B1: „Pamatai išsiskiriantį vaiką, tarkim, savo ūgiu, gali būti aukštas, tvirto kūno sudėjimo, ilgomis galūnėmis, tu automatiškai jau galvoji, kad jis jau galbūt turi tinkamas savybes.“</p> <p>Intervantas B2: „Na, nematuojame rankų ilgio ir pan. Tačiau atkreipiame dėmesį į tėvų ūgį, atkreipi dėmesį į genus. Pagrindinis dalykas tai yra charakteris.“</p> <p>Intervantas B3: „Žaidėjas turi turėti išskirtinį dydį, ne tik būti aukšto ūgio, bet ir ilgom galūnėm (rankos, kojos), bei būnant aukštu, turėti gynybo savybes, turi būti labai universalus žaidėjas.“</p> <p>Intervantas B4: „Ieškau protingų žaidėjų, sprendimų priėmimo greitis labai svarbus, kaip greit reaguoja į situacijas, fiziškumas jauname amžiuje nėra toks svarbus, kadangi būna žaidėjai, kurie anksti pradeda dominuoti savo fizinėm galimybėm, bet vėliau ateina tas laikas, kai jėgos išsilygina.“</p> <p>Intervantas B5: „Antropometriniai duomenys, ūgis, rankų ilgis taip pat. Vėlgi turim būtinai brandą įsivertinti. Ar tai jau yra subrendęs žaidėjas, ar tai yra vėlyvo brendimo ir koks jo yra potencialas ateičiai.“</p>

Išanalizavus 2 lentelę galima teigti, kad didžioji intervantų dalis (B1, B2, B3 ir B5) atpažįsta talentą pagal žaidėjų fizines savybes, tokias kaip ūgis, rankų ilgis, genai. Tik vienas intervantas (B4) atsakė, kad „fiziškumas jauname amžiuje nėra toks svarbus“. Bendru požiūriu, visi intervantai pripažįsta fizinės būklės svarbą, tačiau akcentuoja, kad charakteris, sprendimų priėmimo greitis ir universalumas yra svarbesni vertinimo kriterijai. Taip pat pastebima, kad įvertinimas yra sudėtingas procesas, reikia atsižvelgti į įvairias fizinės būklės ir psichologinės brandos ypatybes.

Pabrėžiama, kad vertinant vaikus svarbu atsižvelgti ne tik į dabartinę būklę, bet ir į jų potencialą bei galimybes tobulėti ateityje. Visgi nurodoma, kad žaidėjų vertinimas yra dinamiškas procesas, jis keičiasi, prisitaikoma prie kiekvieno individualaus atvejo, siekiant užtikrinti teisingą ir sąžiningą atranką.

Interviu dalyviams buvo užduodamas klausimas apie jų asmeninę patirtį surandant jaunuosius krepšinio talentus ir kaip pasikeitė jų metodai laikui bėgant.

3 lentelė. Krepšinio talentų atpažinimo ir atradimo procesai (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Krepšinio talentų atpažinimas	Asmeninė patirtis talentų atradimo procese ir pokyčiai jame	<p>Intervantas B1: „Kai pradėjau dirbti Lietuvoj treneriu, tai vat irgi buvau vienas iš tų, kur treniruočiau, rungtynių metu didžiausią dėmesį skirdavau tik tiems, kurie, mano manymu, yra gambiausi vaikai, bet kai išvykau dirbti į Švediją, pamačiau ten visiškai kitokią sporto kultūrą ir man atsivėrė akys, kad visi vaikai, jaunimas yra visiškai vienodas, tik tam tikro amžiaus skirtumas. Ir tu turi suteikti kiekvienam iš jų šansą.“</p> <p>Intervantas B2: „Kaip ir vaikai tobulėja, taip ir treneris tobulėja. Pats mokymo procesas per laiką patobulėjo, tačiau netaikome kažkokių specialių metodikų, su visais stengiamės elgtis vienodai ir, laikui bėgant, jei pamatom talentingesnius žaidėjus, tai kažkiek daugiau paskiriame jiems dėmesio.“</p> <p>Intervantas B3: „Pradžioje turėjau rinktis iš žaidėjų, kurie galbūt ne taip mane domino, o kai atsirado patirtis, galiu labiau leisti sau rinktis iš žaidėjų, kurių noriu. Tad ir pasikeitė, kad dabar esu labiau išrankesnis žaidėjams. Stengiuosi atsirinkti tik talentingiausius žaidėjus.“</p> <p>Intervantas B4: „Na turbūt nelabai ką pakeičiau per tuos metus, stengiuosi jaunos žaidėjus gyvai stebėti, ką darydavau ir anksčiau, galbūt dabar turiu daugiau prieigos prie filmuotos medžiagos, bet metodikų labai nepakeičiau.“</p> <p>Intervantas B5: „Tai visų pirma anksčiau būdavo taip, kad agentai pasiūlo žaidėjus ir mes renkamės iš to, ką pasiūlo. Ką po to pakeitėm, tai mes patys atliekam, galima sakyti, agentų funkciją. Mes žaidėją prieš pasikviesdami į mūsų programą bendraujame mažiausiai 2 metus.“</p>

Remiantis 3 lentelėje matomais intervantų atsakymais galima teigti, kad B1, B2, B3 ir B5 intervantai, įgiję patirties, pakeitė savo senąsias metodikas ir dabar taiko sau parankesnius metodus. B4 intervantas teigia, kad metodų nepakeitė, jį tenkina rezultatai, kurių pasiekia nieko nekeisdamas.

Intervantai pabrėžia savo patirties įtaką jų požiūriui į talentų atranką ir vystymą bei kaip jie siekia tobulėti kaip treneriai kartu su auklėtiniais, suvokimas apie visų vaikų vienodumą ir poreikį suteikti kiekvienam šansą yra svarbus vystant treniruočių programas. Akcentuojama, kad patirtis leidžia lengviau pastebėti talentingus žaidėjus, kurie gali būti įtraukti į aukštesnio lygio programas.

Tyrimo dalyvaujantiems intervantams buvo užduodamas klausimas apie žaidėjų atrankos procesus ir kaip jie juos pritaiko.

4 lentelė. Krepšinio talentų atpažinimo ir atrankos procesai (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Krepšinio talentų atpažinimas	Žaidėjų atrankos procesas	<p>Intervantas B1: „Mūsų tikslas yra tiesiog užpildyti grupę, kad treneriai galėtų sportuoti su vaikais, o jeigu mes pamatom, kad yra vaikas talentingas, tai mes patys dažniausiai juos nukreipiam į didesnius miestus.“</p> <p>Intervantas B2: „Skelbiam visur daug reklamos, kad visi matytų, ir tada prasideda skambučiai, registruojam vaikus, priimam, absoliučiai visus norinčius, nėra jokių kriterijų, kažkokių nurodymų. Aukštas, žemas, priimami visi vaikai. Nuo tada prasideda treniruočių procesas su treneriais.“</p> <p>Intervantas B3: „Aš išsirenku jauną žaidėją, kuris man imponuoja ir kuriame išvelgiu talentą, ir tada paskiriu daug savo laiko to žaidėjo tolimesniai vystymui.“</p> <p>Intervantas B4: „Apskritai labai daug varžybų stebiu, jaunesnius žaidėjus stebiu gyvai, kadangi prieiga prie transliacijų yra gana ribota. Jeigu tas žaidėjas domina, bet jis dar jaunas, tai stebi jo tobulėjimą nuošalyje. Išsiaiškini, ar jis turi visas geras sąlygas tobulėjimui. Kita situacija, jeigu stebi žaidėją iš mažesnio miestelio, tada gali pasikalbėti su treneriu ar tėvais ir pasiūlyti geresnes sąlygas tobulėjimui.“</p> <p>Intervantas B5: „2 kartus per metus kviečiame į „Žalgirio“ treniruotes, iš jų atsirenkam kokius 10 žaidėjų, kuriuos jau kviečiam po sezono treniruotis su mūsų žaidėjais, ir iš tų 10 atsirenkam 1, 2, kuriuos pakviečiam į mūsų jaunimo programą.“</p>

Išanalizavus 4 lentelėje pateikiamus intervantų atsakymus galima teigti, kad kiekvienas turi skirtingas sąlygas atlikti atrankas. Vieniems tai per didelė prabanga, kadangi treniruoja talentus ne didžiausiose miestuose, o kiti renka per atstumą analizuoti žaidėjų savybes ir naudoja savo atrankos metodus. Apskritai visi intervantai pabrėžia atrankos ir stebėjimo procesų svarbą, siekiant nustatyti talentingus žaidėjus ir suteikti jiems tinkamas galimybes tobulėti. Akcentuojama, kad siekiama individualiai išsirinkti talentingus žaidėjus ir skirti jiems daugiau dėmesio bei laiko. Pabrėžiama, kad svarbu kiekvienam vaikui suteikti galimybę dalyvauti ir parodyti savo įgūdžius, nepaisant pradinės patirties ar talento lygio.

Tyrimo dalyviai atsakė į klausimą apie trenerių prisidėjimą prie jaunųjų talentų savybių tobulinimo.

5 lentelė. Krepšinio trenerių prisidėjimas prie jaunųjų talentų savybių tobulinimo (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Krepšinio talentų ugdymas	Trenerių prisidėjimas prie jaunojo talento savybių tobulinimo	<p>Intervantas B1: „Treneriai gali tobulinti savybes, bet tai padaryti labai sunku, nes, pavyzdžiui, tu grupėje turi 20 vaikų, tai tikrai neturi jokių fizinių galimybių prie kiekvieno vaiko prieiti, paaiškinti, parodyti, kartoti 10 kartų kažkokį pratimą.“</p> <p>Intervantas B2: „Aišku, charakterį ar žaidimo pojūtį gal sunkiau, bet atleistiškumą, taiklumą, gynybą, komandines gynybos taktikas ar technikos elementus per sunkų darbą tai tikrai gali išlavinti.“</p> <p>Intervantas B3: „Lietuvos krepšinyje treneriai yra orientuoti į komandinius rezultatus ir žaidėjų išugdymą į aukštesnį lygį, kadangi tokiu atveju jie gauna papildomą piniginių bonusų, tačiau trūksta žaidėjų, kurie turėtų stiprius individualius įgūdžius, ir pas mus tai nėra vystoma.“</p> <p>Intervantas B4: „Taip, manau, kad treneriai gali padėti žaidėjui su savybėmis, kurių jis galbūt neturi arba jos yra silpnesnės jo žaidime, todėl žaidėjams, kuriuos stebiu ir matau, ko jiems trūksta, stengiuos surasti individualių įgūdžių trenerius.“</p> <p>Intervantas B5: „Kalbant apie šią „Žalgirio“ sistemą, jaunuoliai, kurie pas mus atvažiuoja, dažniausiai, kaip taisyklė, būna savo komandų lyderiai, tai reiškia, kad jie ir mažiau ginasi, ir pasitaupo save gynyboje, ir puolime, ir vienodu greičiu viską daro. Tai jau mūsų užduotis po to ugdyti gynybą ir visus tuos individualius įgūdžius.“</p>

5 lentelėje intervantai B1, B2, B4 ir B5 sutinka, kad treneriai gali prisidėti prie jaunųjų krepšinio talentų savybių tobulinimo, o B3 teigia, kad treneriai linkę siekti komandinių pasiekimų, o ne individualių žaidėjų tobulinimo. Taip pat intervantai pabrėžia individualių įgūdžių tobulinimo svarbą, nors pripažįsta, kad tai gali būti iššūkis, ypač grupinėse treniruotėse. Taip pat akcentuoja, kad reikia gebėti adaptuotis prie kiekvieno žaidėjo individualių poreikių ir stiprybių. Intervantai siekia rasti būdų, kaip padėti kiekvienam žaidėjui tobulėti, kad galėtų pasiekti savo potencialą ir išplėstų galimybes, nors tam gali reikėti papildomų pastangų ir išteklių.

Intervantų buvo klausama apie krepšinio talentų ugdymo metodus.

6 lentelė. Krepšinio talentų ugdymo metodai (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Krepšinio talentų ugdymas	Krepšinio talentų ugdymo metodai	<p>Intervantas B1: „Jeigu mes kalbam apie talentą, mano nuomone, jis nėra išugdomas, paprasčiausiai arba tu jį turi, arba tu jo neturi, bet geru sportininku, krepšininku, tu gali tapti ir be talento, bet tuomet reikia juodo, sunkaus darbo.“</p> <p>Intervantas B2: „Tai, sakykim, treneris treniruoja visą būrį tų vaikučių, ir paskui pradėdi matyti, kas greitesnis, kas šoklesnis, kas taiklesnis, charakterio savybės pasimato ir tada taip išskirstai juos, pasidarai tos grupės atranką, tiesiog stebėdamas, stebėjimo metodu vyksta tas procesas.“</p> <p>Intervantas B3: „Stebiu jo progresą, žingsnis po žingsnio. Stebiu filmuotą medžiagą su jo žaidimo epizodais, duodu patarimų, kur jam reikia tobulėti, ką reikia pagerinti, jeigu reikia, pasamdau fizinio rengimo trenerį, dietologą, individualių įgūdžių trenerį, bandome jam sudaryti profesionalias sąlygas, su griežtu režimu.“</p> <p>Intervantas B4: „Treneriai turi būti profesionalūs. Žaidėjui turi būti suteikiama visa informacija, kaip apskritai teisingai augti, tobulėti. Išaiškina ma miego bei mitybos svarba. Reikėtų suteikti sąlygas tobulėti krepšinio, svarmenų kilnojimo salėse, kad būtų profesionalus personalas, kineziterapeutas būtų, kur jis visada galėtų įvertinti žaidėjų fizinę būklę ir padėtų išvengti traumų.“</p> <p>Intervantas B5: „Ugdomi jie individualiai, kaip ir kiekvienas žaidėjas, pas mus jaunimo programoje, taip ir tie talentai, dar daugiau individualumo, dar daugiau pokalbių. Aišku, jau visa krepšinio dalis ugdymo, individualių įgūdžių, techninis-taktinis ugdymas, bet ir asmenybės lyderystės, ne tik kad turi būti lyderis aikštelėje, bet ir už aikštelės ribų.“</p>

Visi 6 lentelėje nurodyti intervantai sutinka, kad neužtenka turėti talentą. Visų manymu, talentai turi įdėti daug sunkaus darbo, norėdami tapti gerais krepšinio žaidėjais. Turi būti suteiktos sąlygos treniruotis ne tik per treniruotes, bet ir individualiai. Tiek treneriai, tiek ir kitas personalas turi būti profesionalūs ir pasiruošę suteikti visapusę pagalbą kiekvienam žaidėjui. Taip pat pastebima, kad sėkmingam vystymuisi reikalingas ne tik geras fizinis pasirengimas, bet ir psichologinis bei asmenybės vystymosi palaikymas. Galiausiai pabrėžiama, kad krepšinio talentų vystymas yra daugiau nei tik krepšinio technikos mokymas – tai apima ir asmenybės bei lyderystės savybių tobulinimą, kurios svarbios ne tik aikštelėje, bet ir už jos ribų.

Tyrimo dalyvių buvo klausama apie krepšinio talentų iššūkius tampant profesionalais.

7 lentelė. Krepšinio talentų iššūkiai tampant profesionalu (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Krepšinio talentų iššūkiai	Sunkumai tampant profesionalu	<p>Intervantas B1: „Didžiausia problema yra, kad mes norim per kiekybę išauginti daugiau tų talentų, bet aš manau, kad reikia per kokybę bandyti juos išugdyti, tačiau didžiausia problema, kad daugumos tų, kaip pasakyt, talentų mes net nepastebim, nes treneris fiziškai nespėja pastebėti visų talentingų ar galinčių tokiais tapti žaidėjų.“</p> <p>Intervantas B2: „Turi mokėt pralaimėt ir iš to mokintis nepalūžti, čia yra toks procesas, kai tu niekada negali nuleist rankų, o jaunimas mėgsta nuleisti rankas. Manau, kad, turint dabartines galimybes, tai didžiausi iššūkiai tapti profesionalu tai lieka psichologiniai iššūkiai. Tėvų spaudimas ir vaiko pervertinimas taip pat trukdo vaiko ugdymui, bei technologiniai iššūkiai, kai vaikai išvis mažiau nori kažko siekti ir gyventi lengvesnį gyvenimą.“</p> <p>Intervantas B3: „Jauni žaidėjai dažnu atveju neturi žmogaus, kuris nukreiptų jų karjeras tinkama linkme, nežino, kaip toliau elgtis ankstyvame karjeros etape, todėl turi arba pats būti labai susidomėjęs ir ieškoti informacijos, arba rasti žmogų, kuris jam padėtų.“</p> <p>Intervantas B4: „Dauguma komandų nesudaro sąlygų mažais žingsneliais eiti į priekį. Nėra tarpinio laiptelio tarp sporto mokyklos ir klubo, kuriame toliau galėtų tobulėti pagal savo lygį. Mažai kam įdomu jauno žaidėjo integravimas į vyrų krepšinį.“</p> <p>Intervantas B5: „Visų pirma jų pačių lūkesčiai, kaip taisyklė, daugelis turi tikrai labai didelius lūkesčius, bet kai mes norime, kad tuos lūkesčius jie aikštelėje parodytų ir jam kas nors nepasiseka, tada jie nuleidžia galvą. Aišku, turi lūkesčių, turi labai didelį spaudimą iš aplinkos, iš tėvų, agentų, klasiokų, mokyklos draugų. Tai daugiausia ir tie iššūkiai yra psichologiniai.“</p>

Remiantis 7 lentelės atsakymais galima teigti, kad pagrindiniai jaunųjų talentų iššūkiai tampant profesionalu yra psichologiniai. Taip pat intervantai B1 ir B4 teigia, kad nėra sudaromos tinkamos sąlygos talentams tobulėti, tad prastėja jų tobulėjimo kokybė. Intervanto B5 nuomone, ne visi talentingi žaidėjai susitvarko su turimais lūkesčiais. Tad galima teigti, kad visi intervantai išryškina psichologinių iššūkių svarbą jaunų sportininkų vystymuisi, o tai gali turėti didelės įtakos jų pasiekimams. Taip pat akcentuojamas poreikis dėti daugiau pastangų į talentų identifikavimą ir jų tolesnį ugdymą ne tik fiziškai, bet ir psichologiškai. Intervantai pastebi, kad sėkmingam sportininko vystymuisi reikalingas tinkamas vadovavimas, parama ir sklandus perėjimas iš vieno etapo į kitą. Be to, kritikuojama dabartinė sistema, kurioje trūksta sąlygų jauniems žaidėjams tobulėti ir pasiekti aukštesnį lygį, todėl reikia daugiau dėmesio skirti ne tik fiziniams, bet ir psichologiniams aspektams, kad būtų sukurtos sąlygos jauniems sportininkams pasiekti savo potencialą.

Tyrimo dalyviams buvo užduodamas klausimas apie organizacijų iššūkius konkuruojant su kitomis organizacijomis.

8 lentelė. Krepšinio organizacijų talentų vystymo iššūkiai ir konkurencija (sudaryta autorių)

Kategorija	Subkategorija	Argumentuojantis teiginys
Organizacijų prisidėjimas prie talentų vystymo	Organizacijų iššūkiai konkuruojant su kitomis organizacijomis	<p>Intervantas B1: „Jaučiasi ta konkurencija, nes yra ir futbolas, yra ir lengvoji atletika, yra ir muzikos mokykla, kuri labai domina vaikus. Tai mes ir matom iš tikrųjų, kad vaikai migruoja, mėnesį eina pas tave, mėnesį lanko futbolą, paskui vėl grįžta pas tave.“</p> <p>Intervantas B2: „Tai galbūt didžiausias iššūkis yra finansavimas, nes biudžetinės įstaigos turi daug didesnes galimybes. Dėl to, kad vaiko finansavimo krepšelis skiriasi keliais kartais, tai dėl to mums yra sudėtingiau, nes mes turim ieškotis rėmėjų, turim rinkti didesnę mokesčių iš tėvelių.“</p> <p>Intervantas B3: „Stengiuosi, kad mano darbas bei pavyzdžiai kalbėtų už mane patį. Aišku, kiekvienas žaidėjas skirtingai renkasi, su kuo dirbti, vienam gal labiau patinka bendravimo kultūra, kurią aš propaguoju, kitam gal ji netinkama. Ir kitas dalykas, tu bendrauji ne tik su pačiu jaunu talentu, bet ir su jo šeima ir turi tarp visų būti geras santykis. Kartais gali būti žemesnio lygio agentas, bet gali savo bendravimo savybėmis nukonkuruoti savo konkurentą ir žaidėjas pasirinks tave.“</p> <p>Intervantas B4: „Konkurencija yra labai didelė ir turi labai anksti pradėti jaunų talentų paiešką. Iš mano pusės man pakankamai sudėtinga, kadangi esu mažesnis agentas.“</p>

Pagal 8 lentelės intervantų pateiktus atsakymus matyti, kad kiekvienas susiduria su konkurencija ir neslepia, jog tai yra gan didelė konkurencija, su kuria ne visada gali konkuruoti vien organizaciniais gebėjimais. Pastebima, kad finansavimo iššūkis yra bendras visiems intervantams ir jie privalo kurti strategijas, kaip įveikti šią kliūtį ir užtikrinti savo veiklos tęstinumą. Įvardijama, kad būdami mažesni agentai ar organizacijos turi dirbti sunkiau ir kūrybiškiau, siekdami išsiskirti dėl didesnės konkurencijos.

Apibendrinant apklaustų intervantų atsakymus, visi intervantai pripažįsta fizinės būklės svarbą, tačiau akcentuoja, kad charakteris, sprendimų priėmimo greitis ir universalumas yra svarbesni vertinimo kriterijai. Jie taip pat pabrėžia savo patirties įtaką jų požiūriui į talentų atranką ir vystymą. Treneriai siekia tobulėti kartu su auklėtiniais, o suvokimas apie visų vaikų vienodumą ir poreikį suteikti kiekvienam šansą yra svarbus vystant treniruočių programas. Akcentuojama, kad siekiama individualiai išsirinkti talentingus žaidėjus ir skirti jiems daugiau dėmesio bei laiko jų vystymuisi. Intervantai stengiasi rasti būdų, kaip padėti kiekvienam žaidėjui tobulėti, kad jie galėtų atskleisti savo potencialą ir išplėsti savo galimybes, nors tam gali reikėti papildomų pastangų ir išteklių. Nurodoma, kad krepšinio talentų vystymas yra daugiau nei tik krepšinio technikos mokymas. Tai apima ir asmenybės bei lyderystės savybių tobulinimą, kurios svarbios ne tik aikštelėje, bet ir už jos ribų. Intervantai pastebi, kad sėkmingam sportininko vystymuisi reikalingas tinkamas vadovavimas, parama ir sklandus perėjimas iš vieno etapo į kitą. Taip pat jie akcentuoja poreikį bendradarbiauti su kitomis organizacijomis, mokyklomis ir specialistais, norint pasiekti geresnių rezultatų. Pastebima, kad finansavimo iššūkis yra bendras visiems intervantams, ir jie privalo kurti strategijas, kaip įveikti šią kliūtį bei užtikrinti savo veiklos tęstinumą.

IŠVADOS IR PERSPEKTYVOS

Jaunųjų talentų suradimo ir pritraukimo procesą lemia įvairūs veiksniai, įskaitant įgimtus fizinius duomenis, techninius įgūdžius ir psichologinę brandą. Svarbu aktyviai stebėti jaunųjų sportininkų pasirodymus įvairiuose turnyruose ir varžybose. Bendravimas su šeimomis ir jų parama taip pat atlieka svarbų vaidmenį identifikuojant ir pritraukiant talentus. Tinkama infrastruktūra, galimybė dalyvauti specializuotose mokymo programose ir prieinami treneriai gali skatinti talentingų jaunuolių įsitraukimą į krepšinio veiklą.

Lietuvos krepšinio rinkoje ekspertai pabrėžia, kad jaunųjų talentų vadybai svarbu skiriamas

dėmesys ir pastangos. Jie akcentuoja individualaus žaidėjo vystymąsi ir poreikių atitikimą. Be to, ekspertai pripažįsta, kad tinkamas finansavimas ir infrastruktūra yra esminiai veiksniai, lemiantys talentų suradimą ir jų tolesnį vystymąsi. Bendradarbiavimas su mokyklomis ir sporto klubais, taip pat ryšys su vietos bendruomenėmis laikomi svarbiais veiksniais, kurie prisideda prie talentų raiškos ir identifikavimo. Ekspertų požiūriu, svarbu skatinti etiškus ir profesinius standartus jaunųjų talentų vadyboje, siekiant užtikrinti jų sveiką vystymąsi ir sėkmingą integravimąsi į krepšinio pasaulį. Tačiau ekspertai taip pat pastebi, kad Lietuvos krepšinio rinkoje gali trūkti išteklių ir dėmesio jaunųjų talentų vystymui, ypač lyginant su didesnėmis šalimis.

LITERATŪRA

1. Busetto, L., Wick, W., & Gumbinger, C. (2020). How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research and Practice*, 2(1). <https://doi.org/10.1186/s42466-020-00059-z>
2. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras. <https://cris.mruni.eu/cris/handle/007/16724>
3. Huml, M. R., Pifer, N. D., Towle, C., & Rode, C. R. (2018). If we build it, will they come? The effect of new athletic facilities on recruiting rankings for power five football and men's basketball programs. *Journal of Marketing for Higher Education*, 29(1), 1–18. <https://doi.org/10.1080/08841241.2018.1478924>
4. Kalén, A., Padrón-Cabo, A., Lundkvist, E., Rey, E., & Pérez-Ferreirós, A. (2021). Talent selection strategies and relationship with success in European basketball national team programs. *Frontiers in Psychology*, 12, 666839. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.666839>
5. Ribeiro, D. B., Vianna, J. M., Lauria, A. D. A., Coelho, E. F., & Werneck, F. Z. (2019). Sports potential modeling of young basketball players: a preliminary analysis. *Revista Brasileira de Cineantropometria & Desempenho Humano*, 21, e59832. <http://dx.doi.org/10.1590/1980-0037.2019v21e59832>
6. Trunić, N., & Mladenović, M. (2014). The importance of selection in basketball. *Sport–Science & Practice*, 4(2), 65–81.

Management of Young Talent in the Lithuanian Basketball Market

Deividas Tarvydas, Antanas Ūsas

Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania

ABSTRACT

Basketball is an integral part of Lithuanian sports, which promotes not only the country's patriotism, but also plays an important role in the development of young athletes. In order to improve the overall results of Lithuanian basketball, it is important that young basketball players are trained and developed properly. This includes not only the physical aspects, but also the psychological and emotional support for young players so that they can reach their full potential. To achieve high results in basketball and become an athlete at a high level, it is necessary to take into account different factors, such as anthropometric, physiological, technical, tactical, psychological and environmental aspects (Ribeiro et al., 2021). In order for these results to be achieved, methods must be used that will confidently bring good luck. One such method is the observation of young athletes and the proper assessment of their talents. In basketball practice, timely analysis of the selection process and the potential abilities of young basketball players is required in order to provide an opportunity to use their full potential. Talent identification and selection processes in basketball include the assessment of abilities, qualities, knowledge skills and habits that are important for a successful basketball career (Trunic & Mladenovic, 2014).

Attracting talent is perhaps the most important aspect and in order to bend athletes to their side, it may be necessary not only to see the perspective in it, but also to have and give opportunities for them to fulfil their potential. According to Huml, Pifer, Towle and Rhodes (2018), when luxury sports facilities are being built, competitions are being launched to attract competitions and convince new talent, competing to create an ever bigger and better sports infrastructure. This becomes a strong argument for attracting potential talent. So, it is important to understand that the conditions provided to athletes also have a great importance and influence in choosing where they would like to develop.

The aim of the study is to identify the most important managerial factors of young talent in the Lithuanian basketball market.

The object of the research is the managerial factors of young talent in the Lithuanian basketball market.

Research methodology. The study was conducted on 2024-02-08–2024-02-28. Three intervantes were interviewed remotely via the messenger app and recorded conversations with the phone's voice recorder. Two other interns were interviewed at their workplaces. During the study, five intervants were interviewed. Two of them are basketball coaches working with children and young people, two are basketball agents who help young talent provide the best conditions for development, and one of the interviewees is the head of the basketball team's youth programme.

In the Lithuanian basketball market, experts emphasise that attention and effort are important for the management of young talents. They emphasise the development of the individual player and the matching of needs. In addition, experts recognise that adequate funding and infrastructure are essential factors for the discovery of talent and their further development. Cooperation with schools and sports clubs, as well as connection with local communities, are considered important factors that contribute to the expression and identification of talent. From the point of view of experts, it is also important to promote ethical and professional standards in the management of young talent in order to ensure their healthy development and successful integration into the world of basketball. However, experts also note that

the Lithuanian basketball market may lack resources and attention to the development of young talent, especially compared to larger sports countries.

Keywords: management of young talent, Lithuanian basketball market, involvement.

Gauta 2024-04-19
Priimta 2024-06-06